

GLOBALIZATION AND LAW OF MASS COMMUNICATION

GLOBALIZACIJA I PRAVO MASOVNE KOMUNIKACIJE

KNOL RADOJA, Katarina

Abstract: *This paper analyzes the development of the law of mass communication (media law) through the process of modernization and globalization during the preparation of the Croatian accession to the European Union. It is concluded that on its way Croatia has done many positive developments, and that the legislation in the field of research today is largely in line with the *acquis*, but it will still need to strive for raising the quality level of protection of human rights.*

Key words: *Globalization, Media Law, information, freedom of expression, advertising*

Sažetak: *U radu se analizira razvoj prava masovne komunikacije (pravo medija) kroz proces modernizacije i globalizacije tijekom pripreme Republike Hrvatske za ulazak u Europsku uniju. Zaključuje se da je na svome putu Hrvatska učinila mnogo pozitivnih pomaka, te da je zakonodavstvo s područja istraživanja danas u velikoj mjeri usklađeno s pravnom stečevinom EU, ali i dalje će trebati težiti podizanju razine kvalitete zaštite ljudskih prava.*

Ključne riječi: *globalizacija, pravo medija, informacija, sloboda izražavanja, reklama*

Authors' data: Katarina Knol Radoja, dipl.iur., Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Pravni fakultet u Osijeku, kknol@pravos.hr

1. Uvod

Nekad je ideja o globalizaciji i ujedinjenju Europe bila samo san, a danas taj san poprima obrise realnosti na sve više životnih područja. Taj san je bilo moguće ostvariti povezivanjem zemalja na način koji neće uništiti njihove kulturne, povijesne, vjerske itd. raznolikosti, nego naprotiv, njihovim uvažavanjem i promicanjem. Raznolikost i dalje treba poticati, a ujedno stvarati i bliskost kroz stvaranje jednoobraznih političkih i pravnih sustava te kroz stvaranje standarda koji promiču poštivanje ljudskih prava i sloboda. Upravo je to poštivanje ljudskih prava i sloboda temelj očuvanja europskog zajedništva i na tome treba raditi i graditi ga, inače bi koncept ujedinjene Europe brzo bio osuđen na neuspjeh. Harmonizacijom pravnih standarda europske su države usvojile niz dokumenata, kojima se potiče univerzalnost ljudskih prava jer neko pravo da bi bilo univerzalno ljudsko pravo, treba važiti za svakog pojedinca podjednako. Cilj ovoga istraživanja će biti utvrđenje da li je globalizacija i put Republike Hrvatske prema Europskoj uniji utjecao na razvoj prava masovne komunikacije te koliki je uspjeh postigla Hrvatska pri implementaciji pravne stečevine EU toga područja. Također će se pokušati utvrditi kako na području slobode izražavanja, kao jednog od najvažnijih aspekata prava masovne komunikacije, u svakom pojedinom slučaju pronaći čarobnu formulu da se sloboda izražavanja u iznimnim slučajevima, kada je to u demokratskom društvu neophodno, ograniči, a da je se istodobno neopravdano ili nesrazmjerno ne okrnji i tako ukine. To nije ni laka, ni nevažna zadaća, jer je upravo način i opseg ograničenja slobode izražavanja u nekoj zemlji ujedno i najpouzdanije mjerilo i indikator njene demokratičnosti i uljuđenosti [1].

2. Općenito o povijesnom razvoju slobode izražavanja

Sloboda izražavanja je ljudsko pravo koje se kroz povijest razvijalo zajedno s razvojem civilizacije. Kao i sve zajamčene slobode, shvaćala se kao mogućnost da se čini sve ono što ne škodi drugome, a to znači da su granice sloboda i prirodnih prava određene granicama tih istih prava koja posjeduju drugi ljudi [2].

U antičko doba razvija se ideja o jednakosti svih ljudi, ideja o prirodnom pravu koje pripada svakom čovjeku, ali pojmovi poput prava i sloboda medija nisu postojali. Jedno od najpoznatijih starorimskih ograničenja slobode izražavanja predstavljale su tzv. zabrane libelli famosi, po kojima se nije smjelo spisima narušavati ugled vladara. U 12. stoljeću inkvizicija je uništila brojne spise koji su širili i izražavali "drugačije" svjetonazore. Otkrićem tiskarskog stroja (1450.) dolazi do velikog porasta broja adresata, te je to znatno povećalo opasnost širenja nepodobnih misli te se nastojalo unaprijed spriječiti širenje nepoželjnih sadržaja. Uvodi se cenzura – prethodna kontrola sadržaja knjiga i spisa (censura praevia, uvedena papinskom bulom 1487.). Cenzurom su se prije svega štitili vladari (Engleska, Francuska), ali i crkva (npr. u Njemačkoj) od nepoćudnih spisa [3]. Od presudne važnosti za razvoj prava i sloboda bio je engleski filozof John Locke čije je djelo značilo odlučujući duhovni proboj ideje o neotuđivim ljudskim pravima: "The state of nature has a law of nature to govern it, which obliges everyone: and reason, which is that law, teaches all mankind,

who will but consult it, that being all equal and independent, no one ought to harm another in his life, health, liberty and possessions" [4]. Za Lockeja nepromjenjiva urođena prava čovjeka su život, sloboda i privatno vlasništvo, a svrha svake države je da štiti ta prirodna ljudska prava. Te zamisli prihvatili su ustavotvorci u Engleskoj i SAD-u te ih ugradili u svoje ustave. Tako će Engleska biti prva zemlja u kojoj je ukinuta cenzura (1695.), zatim u Francuskoj za vrijeme revolucije (1789.), a u drugim zemljama znatno kasnije (npr. u Njemačkoj tek 1874., a kod nas tek u 20.st.) [3]. Jedan od motiva za osnivanje Ujedinjenih naroda bila je potreba da se osigura da svi ljudi na svijetu imaju osnovna prava i slobode. Sporazumom svih država ljudska prava više nisu bila stvar pojedinih država nego su postala pitanja zajednice država. To je sadržano u ključnom ugovoru između država, u Povelji Ujedinjenih naroda, koja je usvojena 1945. Da bi bilo još preciznije utvrđeno što su ljudska prava, sastavljena je Opća deklaracija o ljudskim pravima koja je usvojena 1948. Ona označava početak pokušaja univerzalne političke i pravne provedbe ljudskih prava. Njome se žele ukinuti proturječnost između univerzalnog zahtjeva i nacionalnog značenja ljudskih prava. Za ovaj je rad posebno važan njezin 12. članak koji zabranjuje neovlašteno miješanje u prepisku te napade na čast i ugled. Propisano je i pravo na zaštitu zbog povrede tih prava. Budući da je upravo ta prava vrlo lako povrijediti posredstvom medija, posebno onih koji omogućuju dvosmjerno komuniciranje, nužno ih je podrobnije propisati u zakonima pojedinih država i razraditi u etičkim kodeksima novinarskih udruga i izdavača. Posebno je važan i članak 19. po kojem svatko ima pravo na slobodu mišljenja i izražavanja, a to pravo uključuje slobodu zadržavanja mišljenja bez vanjskih pritisaka i pravo traženja i pružanja informacija i stavova putem bilo kojih medija i bez obzira na granice.

3. Mediji

Izraz "mediji" dolazi od glagola "mediare", što znači posredovati. Medijsko sredstvo posreduje između onoga čiju informaciju odašilje i onoga koji informaciju prima. U pravnom smislu mediji su novine i drugi tisak, radijski i televizijski programi, programi novinskih agencija, elektroničke publikacije, teletekst i ostali oblici dnevnog ili periodičnog objavljivanja urednički oblikovanih programskih sadržaja prijenosom zapisa, glasa, zvuka ili slike. Program tih sredstava prijenosa informacija namijenjen je neograničenom broju osoba i otuda često i naziv "masmediji". Pojavom medija (u početku tiska, a poslije radio, TV, internet) širili su se opsezi i obuhvati slobodnog izražavanja. Oni su pomogli i dali podstrek svim pojedincima da slobodno izraze svoje mišljenje čime se širio spektar slobode izražavanja i na osnovu čega je ona postala univerzalno ljudsko pravo. Nažalost to je i dan danas teško ostvarivo, jer da bi sva ljudska prava postala univerzalna, primjenjiva u cijelom svijetu i podjednaka za svakog pojedinca, potrebno je još mnogo volje, rada, borbe i zalaganja kako samih pojedinaca, tako i grupa, zajednica, pa i država kao pravno-političkih subjekata. Demokratski svijet je mnogo truda i vremena uložio u stvaranje pretpostavki za punu slobodu javnih medija, ali i dalje se uz slobodu medija moraju poštivati i ostale slobode čovjeka. Izvan svake je sumnje da stroga objektivnost u

krajnjoj liniji može postojati samo u idealističnim zamislima. Subjektivnost koja se nalazi u svakoj individui, ne može biti totalno potisnuta. Ali, ona ne smije postati jeftina isprika za manipulacije [5]. Medijsko pravo stoga ima "nemoguću misiju": razvijati, unapređivati slobodu javnih medija, s jedne, i poštivati prava osobnosti s druge strane. Međunarodni izvori medijskog prava upućuju na tri bitna uvjeta ograničavanja slobode medija, koji moraju biti kumulativno ispunjeni, a to je da se može propisivati samo zakonom (načelo legaliteta); može se propisivati samo radi ostvarenja nekih interesa poput državne sigurnosti, zdravlja, morala...(načelo legitimiteta) i to samo ako je neophodno za ostvarivanje tih interesa (načelo oportuniteta). Mediji danas sve brže i sve lakše dolaze do podataka, sve više imaju vremena i mogućnosti provjere i sve su kvalificiraniji poznavatelji društvenog života. Sudska kontrola ima odlučujuću ulogu u pronalaženju ravnoteže između ovih prava i sloboda. Ta zaštita mora biti pouzdani pokazatelj medijima i građanima u kojem pravcu treba ići pravo na izvještavanje, a u kojem zaštita prava osobnosti. Budući da se prava osobnosti i sloboda medija mogu sukobiti, a najčešće mogući sukob je s pravima na čast i ugled, privatnost i identitet, pravna kontrola je nužnost, svakim danom sve važnija, jer tehnološko usavršavanje medija je nezaustavljivo.

3.1. Novinarska pažnja

Sloboda medija (sloboda novinara kao medijskih djelatnika) ograničena je danas sve više i jednim novim standardom – obvezom postupanja u skladu s pravilima novinarske struke. Riječ je o tzv. novinarskoj pažnji. Propust te pažnje također predstavlja osnovu za pravnu odgovornost medija. Postupanje s dužnom pažnjom ne znači obvezatno iznošenje istine. To bi onda bilo isto što i cenzura. Dužna se pažnja prekoračuje samo onda kada se uz pažljivo postupanje mogla izbjeći informacija koja podliježe pravilima o ograničavanju medijskih sloboda [6]. Pogrešno bi bilo pomisliti da sloboda masmedija znači da mediji smiju izraziti i objaviti samo one činjenične iskaze u pogledu kojih postoji dokaz njihove istinitosti, odnosno u pogledu kojih masmediji posjeduju dokaz da su istiniti. Sloboda masmedija znači da je slobodno izraziti i objaviti informaciju nakon što se prethodno provjeri da li je ona istinita, i to, provjera s pažnjom koja je primjerena okolnostima konkretnog slučaja. Slobodno je, dakle, izraziti i objaviti informaciju za koju se sa dužnom provjerom nije moglo ustanoviti da je neistinita, njenim objavljivanjem nije povrijeđena sloboda masmedija, ako je prije objavljivanja ona provjerena s dužnom pažnjom. Nije slobodno, prema tome, objavljivati samo one informacije za koje se zna da su neistinite i one za koje se s pažnjom primjerenom okolnostima da utvrditi da su neistinite [3].

4. Hrvatsko zakonodavstvo i mediji

Ustav Republike Hrvatske propisuje slobodu misli i izražavanja, javnog nastupa i medijskih objava, pravo na ispravak te izrijeком zabranjuje cenzuru, ali i propisuje mogućnost ograničenja sloboda i prava kojima bi se prekršile slobode i prava drugih ljudi, pravni poredak, javni moral i zdravlje što je usklađeno s općim ljudskim

pravima. Hrvatsko medijsko zakonodavstvo poštuje ustavna načela pa se može ustvrditi da su tri najvažnija zakona, Zakon o medijima (Narodne novine 59/04, 84/11), Zakon o elektroničkim medijima (Narodne novine 153/09, 84/11) i Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji (Narodne novine 137/10), na razini medijskih zakona suvremenih demokratskih država u odnosu na prava, slobode i ograničenja prava u medijskim objavama kad počnu ugrožavati prava drugih [7].

Na dan stupanja na snagu Zakona o medijima (ZM) prestao je važiti Zakon o javnom priopćavanju (Narodne novine 83/96, 105/97, 143/ 98, 20/00, 96/01). Zakon o javnom priopćavanju (ZJP) uređivao je uglavnom pitanja u području javnog informiranja koja se osobito odnose na tiskane medije. Odredbe toga Zakona kojima se uređivao položaj i prava urednika i novinara bile su nepotpune i nedostatne. Uvažavajući odredbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju zaključenog između Republike Hrvatske i Europske unije (EU) 2001. godine, uspostavljena je obveza donošenja novog zakona kojim će se područje javnog informiranja potpunije urediti sukladno pravnoj stečevini EU gdje se ovim pitanjima posvećuje velika pozornost kao jednom od mjerila stupnja demokracije društva. To je i učinjeno donošenjem ZM-a. ZM-om po prvi se puta uređuju na odgovarajući način pitanja značajna za ostvarivanje slobode medija i slobode izražavanja, a među njima osobito pravo novinara na podnošenje tužbe Upravnom sudu u slučaju uskraćivanja javne informacije te pravo javnosti da bude točno, nepristrano i pravovremeno informirana. ZM uređuju i sljedeća osnovna pitanja: utvrđuju se opća načela djelovanja medija, a osobito: sloboda izražavanja i sloboda medija, način poticanja pluralizma i raznovrsnosti medija, način osiguravanja dostupnosti javnih informacija, te zaštita privatnosti; propisuju se medijska načela i obveze nakladnika kao što su: obveza pridržavanja pravila novinarske struke i etike pri objavljivanju informacija, dužnost medija da poštuju privatnost, dostojanstvo, ugled i čast građana, a poglavito djece, mladeži i obitelji, odgovornost nakladnika za naknadu štete nastale objavljivanjem informacije u medijima [8]. Ustav kao sredstvo obrane građana od netočnih informacija navodi pravo na ispravak. Pravo na ispravak medijskih objava pripada području osobnih prava zajamčenih i reguliranih međunarodnim i nacionalnim normama. Temeljna ljudska prava, kojima pripada i pravo na ispravak, obvezan je poštivati svatko, a ne samo država [9]. Zavisno o kojem pravnom sustavu ispravka se radi, ispravljati se mogu činjenice (germanski sustav), ali i vrijednosni sudovi (romanski sustav). Prema ZM ispravljaju se netočne ili nepotpune informacije, dakle samo činjenice jer one se mogu dokazivati i tuženik može dokazivati istinitost objavljenih informacija. Iz ovoga proizlazi da je prihvaćen germanski sustav ispravka, ali budući da je zakonom informacija utvrđena i kao vrijednosni sud, primjenjuje se romanski sustav jer se i za vrijednosni sud može zatražiti ispravak [10]. Osim ispravka, pravni subjekt može temeljem ZM-a zahtijevati i odgovor na objavljenu informaciju. Ispravkom se ispravljaju netočne ili nepotpune informacije, a odgovorom se poriču ili nadopunjuju sporni objavljeni navodi. Tvrđnje na koje se odgovor odnosi ne moraju nužno biti netočne niti moraju biti protupravne, tj. odgovor se može odnositi i na tvrdnje koje nisu protupravne. Za razliku od odgovora kojim se omogućava objava mišljenja i drugoj strani, ispravak se uvijek odnosi na objave

protupravnih informacija, tj. dezinformacija pa stoga uvijek ima zaštitnu funkciju. Vjerojatno je najvažnija razlika između ispravka i odgovora u dokazivanju istine. U ispravku se moraju navesti podaci i činjenice kojima se dokazuje neistinitost objavljenih dezinformacija, dok odgovor može biti neutralan, ne mora se temeljiti na činjeničnim tvrdnjama, može se temeljiti samo na tvrdnji da je objavljena informacija točna ili netočna. Prema tome, odgovor ne pruža zaštitu kao ispravak jer ne omogućuje rasvjetljavanje stvari, tj. otkrivanje istine, već djeluje samo snagom svoje uvjerljivosti, a ne istinitosti. Razlika postoji i u načinu objave odgovora. Odgovor ne mora biti objavljen na istom ili istovrijednom mjestu programskog prostora kao ispravak, ni ti ZM propisuje na kojem dijelu programskog prostora odgovor treba biti objavljen. Odgovor može biti objavljen na najmanje zamjetnom dijelu programskog prostora čime se umanjuje komunikacijska snaga djelovanja odgovora [11].

4.1. Implementacija direktiva EU s područja audiovizualne politike u Hrvatsko zakonodavstvo

Pravna stečevina EU podijeljena je u 35 tematskih poglavlja, koja se ujedno smatraju i poglavljima pregovora Republike Hrvatske o ulasku u EU. Do ulaska u članstvo EU, svaka država kandidatkinja dužna je preuzeti cijelu pravnu stečevinu EU i osposobiti se za njihovo učinkovito primjenjivanje. Problematika masovne komunikacije u Republici Hrvatskoj, rješavana je kroz 10. i 23. poglavlje pristupnih pregovora. Poglavlje 23. uređuje pitanja pravosuđa i temeljnih prava, a time i slobodu izražavanja te pitanja zaštite prava osobnosti. Tijekom svojih pregovora s EU Hrvatska se i u području audiovizualne politike, kao jednog od važnih aspekata masovne komunikacije, morala uskladiti s europskim direktivama koje propisuje minimalne standarde kojima se uređuju pitanja zaštite mladih, ljudskog dostojanstva, reklamiranja i slično. Područje audiovizualne politike u Hrvatskoj uređuje prvenstveno Zakon o elektroničkim medijima (ZEM), koji pod pojmom elektronički mediji podrazumijeva audiovizualne programe, radijske programe i elektroničke publikacije. Audiovizualna medijska usluga definirana je kao usluga za koju uredničku odgovornost ima pružatelj medijskih usluga te čija je osnovna namjena emitiranje programa za informiranje, zabavu ili obrazovanje opće javnosti putem elektroničkih komunikacijskih mreža. Ovaj zakon također uređuje i oglašavanje/reklamiranje i sponzorstvo. Prilikom pristupnih pregovora, ova su pitanja bila uređena poglavljem 10. pod nazivom Informacijsko društvo i mediji. Za implementaciju pravne stečevine po pitanju audiovizualne politike, posebno su važne dvije direktive, a to su Direktiva 89/552/EEC, poznatija pod imenom Television without Frontiers (Televizija bez granica) te Direktiva 2007/65/EC – Audiovisual Media services (Audiovizualne medijske usluge).

Pojam "Televizija bez granica" označava jednu od najznačajnijih inicijativa EU u okviru audiovizualne i medijske politike čiji je cilj uspostavljanje tržišta televizijskog programa. Direktiva "Televizija bez granica" donesena je 1989. godine (nadopunjena 1997. godine) i njome je u svim državama članicama zagarantiran pristup programima i signalima porijeklom iz bilo koje druge države članice, zatim su usklađeni standardi oglašavanja te je osigurano da više od 50 posto programa u javnoj radiodifuziji bude europska produkcija. S ciljem unapređenja audiovizualne i

medijske politike, EU je 2007. godine usvojila novu direktivu pod nazivom "Audiovizualne medijske usluge" koja zamjenjuje direktivu "Televizija bez granica" i kojom su pokrivena sve audiovizualne i medijske usluge. Novom direktivom postavlja se detaljan i fleksibilan zakonski okvir te se moderniziraju pravila oglašavanja, a također je osigurana i zaštita kulturne različitosti, djece i potrošača, medijskog pluralizma, itd. [12]. Direktiva dopušta prikriveno oglašavanje, međutim samo u nekim emisijama i to pod strogim uvjetima. Zabranjuje se u informativnom, dječjem, dokumentarnom i savjetodavnom programu. Nova direktiva dopušta da razmak između dva bloka reklama u filmovima i informativnom programu bude 30 minuta, prema sadašnjih 45. U dječjem programu zabranjuju se reklame ako je emisija kraća od 30 minuta. Zadržava se ograničenje od 12 minuta reklama na sat, ali ukida ograničenje od tri sata na dan [13]. Zemljama članicama ostavlja se mogućnost da uvedu i stroža pravila u tom pogledu. Nova direktiva stvara uvjete za slobodno kretanje tv programa u okviru EU, sa ciljem uspostavljanja transparentnog, predvidivog i djelotvornog regulatornog okvira za javno i privatno emitiranje u skladu sa europskim standardima, čime se ujedno utječe i na promicanje medijskih sloboda, posebice slobode izražavanja. Zemlje članice EU u svoja nacionalna zakonodavstva trebale su ju prenijeti do kraja 2009., što je i RH učinila izmjenom ZEM-a u prosincu 2009.

5. Zaključak

Sloboda izražavanja predstavlja samo jedno u nizu temeljnih ljudskih prava, međutim, postavlja se pitanje da li ta sloboda stoji u ravnoteži sa ostalim ljudskim pravima? Kako, dakle, u otvorenom društvu, utemeljenom na slobodi izražavanja, očuvati i dragocjenu enklavu privatnosti pojedinca i zaštititi se od neopravdane (medijske) indiskrecije [14]? Mediji su značajan subjekt u podizanju svijesti javnosti o potrebi zaštite i promicanja temeljnih ljudskih prava, stoga u svom djelovanju, posebnu pažnju moraju posvetiti tome da ih ne bi i sami kršili (primjerice pravo na privatnost). Hrvatska je učinila velike napore pri usklađivanju svojeg zakonodavstva s pravnom stečevinom EU i moglo bi se zaključiti da su napori urodili plodom. Danas Hrvatska na području masovne komunikacije ima zakone koji ne odstupaju od zakona demokratskih država. Pokrenut je redoviti proces preispitivanja zakonodavstva radi harmonizacije nacionalnog zakonodavstva s međunarodnim standardima na području zaštite ljudskih prava kao i osiguranja redovitog osuvremenjivanja zakonodavstva na području ljudskih prava u skladu s najnovijim razvitkom međunarodnih standarda zaštite ljudskih prava [15]. Sloboda izražavanja nije u svim dijelovima svijeta podjednako primjenjiva. U nekim zemljama, prije svega u zemljama s totalitarnim režimom, sloboda izražavanja je veoma ograničena, pod utjecajem je jake cenzure vlastodržaca, tako da u tim režimima gotovo i ne postoji. U zemljama koje teže modernoj zapadno-liberalnoj demokraciji, demokraciji koju potiče europska pravna stečevina, ona je znatno manje ograničena i ima veoma veliku praktičnu primjenjivost u odnosu na zemlje sa totalitarnim režimima. U ovim se zemljama ona najbolje iskazuje i pokazuje u svom pravom i pozitivnom svijetlu, a to sve do one granice preko koje ne smije preći, a to je vrijeđanje i ugrožavanje prava i

individualnosti drugih i po razmišljanju drugačijih. U demokratskom je društvu sloboda izražavanja istodobno i cilj i sredstvo za ostvarivanje različitih osobnih i društvenih ciljeva i interesa. U većini demokratskih država odlučujući kriterij sudske prakse kad je riječ o povredi privatnosti od strane medija je opravdani, odnosno legitimni javni interes. I europska praksa stavlja naglasak na potrebu javnosti da bude informirana, posebno u slučaju političkih ili javnih djelatnika. U sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava upravo je naglašeno suženo pravo na privatnost kod ove kategorije građana i u ovom odnosu prevladava pravo javnosti na informaciju [16]. U svakom konkretnom slučaju, u kojem postoji opravdani/legitimni interes javnosti da bude upoznata s nekom činjenicom iz osobnog ili obiteljskog života pojedinca, sloboda izražavanja smatra se važnijom od prava tog pojedinca na poštivanje privatnosti, pa se povreda privatnosti u tim iznimnim slučajevima smatra dopuštenom [17]. Navedeni pravni standard prihvaća i hrvatsko zakonodavstvo, a izražen je i u našoj sudskoj praksi. Tako sud u presudi gdje su dva novinara oslobođena od optužbe za uvredu i klevetu Predsjednika Republike navodi da su granice tolerancije izražene kritike i suprotnih stavova šire i veće u odnosu na zaštitu časti i ugleda javnih osoba, osobito političara, nego što su u odnosu na privatne osobe [18]. Važno je, međutim, naglasiti da se javni interes ne smije poistovjećivati s nečijom pukom znatiželjom, ili pak sa zanimljivošću ili komercijalnošću neke informacije. Javni interes za primanje informacije o nečijoj privatnosti, podlozan je objektivnim mjerilima, i može se smatrati opravdanim samo ako je objavljena informacija o nečijoj privatnosti doista u vezi s nekim javnim događajem, javnom djelatnošću ili javnim životom određene osobe, odnosno ako se radi o informaciji koja se objektivno odnosi na pitanja od legitimnog javnog interesa. U protivnom je riječ o neopravdanom i nedopuštenom zadiranju medija u nečiju privatnost [19].

Moglo bi se zaključiti da iako je sloboda izražavanja jedan od najvrijednijih ideala kojem treba svaki pojedinac težiti, jer preko ostvarivanja ovog prava moguće je ostvariti i široku lepezu drugih prava, ostvarivanje sloboda obuhvaća i dužnosti i odgovornosti, pa stoga može biti podvrgnuto određenim formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, u demokratskom društvu nužnima radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnoga reda i mira, radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja i morala, ugleda ili prava drugih, sprječavanja odavanja povjerljivih informacija ili očuvanja autoriteta i nepristranosti sudstva [20]. Ovaj pravni standard prihvaćaju sva demokratska društva, on je prihvaćen i u pravnoj stečevini Europske unije, a time ga je prihvatila i Republika Hrvatska.

6. Literatura

- [1] Alaburić, V. (2002). *Sloboda izražavanja u praksi Europskog suda za ljudska prava*, Narodne novine, 953-6053-73-X, Zagreb
- [2] Nikolić, D. (2005). *Sloboda izražavanja u teoriji, zakonima i praksi nacionalnih i Europskog suda pravde*, Knjiga-komerc, 86-7712-044-0, Beograd
- [3] Vodinić, V. (2003). *Pravo masmedija*, Fakultet za poslovno pravo u Beogradu, Beograd

- [4] Locke, J.: Second Treatise of Civile Government: Chapter 2, *Dostupno na: <http://www.constitution.org/jl/2ndtr02.htm>* *Pristup: 03-05-2012*
- [5] Bauer, H. (1997). *Sloboda medija i javno mnijenje*, Pan liber, 953-6285-20-7, Osijek, Zagreb, Split
- [6] Radolović, A. (2007). Odnos prava osobnosti i medijskog prava. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, Vol. 28, No. 1., str. 267-315, 1330-349X, Rijeka
- [7] Obradović, Đ. (2009). Ljudska prava i sloboda govora, *Medijski dijalozi*, Vol.2., No.4., str.139-149. 1800-7074, Podgorica
- [8] Badrov, S. (2007). Kaznena djela protiv časti i ugleda u hrvatskom kaznenom pravu, *Pravnik*, Vol.41, No.1 str. 61-94, 0352-342x, Zagreb
- [9] Gavella, N. (2000). *Osobna prava I*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 953-6714-22-1, Zagreb
- [10] Prančić, V. (2008). Pravo na ispravak objavljene informacije i pravo na odgovor na objavljenu informaciju prema Zakonu o medijima, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, Pravni fakultet u Zagrebu, Vol. 58, No 5., str. 1231-1280, 0350-2058
- [11] Hebrang, V. (2010). Ostvarivanje prava na ispravak na medijske objave, *Medianali*, Vol. 4, No. 8, str. 43-64, 1846-436X, Dubrovnik
- [12] Entereurope, vodič kroz informacije o Europskoj uniji, Politika i aktivnosti EU, Usvojena nova direktiva o audiovizualnim uslugama, *Dostupno na: <http://www.entereurope.hr/cpage.aspx?page=clanci.aspx&pageID=13&clanakID=2354>* *Pristup: 05-05-2012*
- [13] Audiovisual media services direktive –What's new?, *Dostupno na: http://ec.europa.eu/avpolicy/reg/avms/index_en.htm* *Pristup: 06-05-2012*
- [14] Alaburić, V. (2002). Mediji vs. Privatnost kritička analiza hrvatskog civilnog i kaznenog zakonodavstva, *Hrvatska pravna revija*, Vol. 3., No. 3. str. 1-18, 1332-8670
- [15] Vlada Republike Hrvatske, Ured za ljudska prava, *Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava od 2008. do 2011. godine*, *Dostupno na: www.ljudskaprava-vladarh.hr/fgs.axd?id=1239* *Pristup: 04-05-2012*
- [16] Peruško Čulek, Z. (1999). *Demokracija i mediji*, Barbat, 953-181-025-7, Zagreb
- [17] Alaburić, V. (1996). Sloboda izražavanja i kaznenopravna zaštita časti i ugleda: teorijski i praktični problemi tranzicije u Hrvatskoj, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, Vol.3, No. 2, str.537-557, 1847-263X, Zagreb
- [18] Mrčela, M. (2001). Neki pravni i praktični aspekti kaznenopravne zaštite prava na privatnost i prava na slobodu izražavanja, *Hrvatska pravna revija*, Vol. 1, No.1, str. 129-140, 1332-8670, Zagreb
- [19] Alaburić, V. (2006). Povreda prava osobnosti informacijama u medijima, U: *Odgovornost za neimovinsku štetu zbog povrede prava osobnosti*, Alaburić, V., Baretić, M., Crnić, I., Dika, M., Gavella, N., Klarić, P., Miladin, P., Nikšić, S., str. 1-72, Narodne novine, 953-234-072-6, Zagreb
- [20] Skoko, B., Bajs, D. (2007). Objavljivanje neistina i manipuliranje činjenicama u hrvatskim medijima i mogućnosti zaštite privatnosti, časti i ugleda, *Politička misao*, Vol. 44, No. 1, str. 93–116, 0032-3241, Zagreb

Photo 057. Net / Mreža